

נכתב על ידי הרב עקיבא משה סילבר

**אדם שאביו בעל קורא וטעה בקריאה או בנגינה האם יש לו
לתקנו או לא**

הנה אפשר לחלק הטעויות בקריאה"ת לג' מיני טעויות, דיש טעויות שאין מחזירין בהם ויש טעויות שמחזירין בהם ויש טעויות שאפ' סיים הקריאה צריך לחזור.

דהנה באו"ח סי' קמב ס"א וברמ"א ובמשנ"ב שם נתבאר דאם קרא בדבר שיש בו שינוי משמעות מחזירין אותו ואם טעה בנגינה אין מחזירין אותו מלבד בנגינה שיש בה שינוי משמעות, (ובאופן שטעה באותיות באופן שאין שינוי משמעות עי' במשנ"ב ובבה"ל שם הדעות בזה), ובסי' קלז מבואר דאפי' דילג פסוק ממש אין מחזירין אותו אלא רק בסדר פרשיות של שחרית של שבת או באופן שחסר ממנין הפסוקים לפי האופנים והדעות המבוארים שם.

והנה דינא הוא דמי שטעה אביו בדבר הלכה אסור לומר לו לא תתני הכי (קידושין לא ע"ב ושו"ע יו"ד סי' רמ סי"א), אלא יאמר לו אבא כך שנינו (עה"ש שם סל"ג), ולגבי אם ראה אביו עובר על דברי תורה אי' בשו"ע שם שלא יאמר לו עברת על ד"ת אלא יאמר לו אבא כתוב בתורה כך וכך כאילו הוא שואל ממנו ולא כמזהירו והוא יבין מעצמו ולא יתבייש ע"כ, והני מילי שיכול לומר לו באופן של כבוד כנ"ל אבל אם צריך לאפרושי מאיסורא ואינו יכול לומר לו באופן כבוד אזי צריך להפרישו מאיסור (דהרי אפי' רבו צריך לאפרושי מאיסורא, וכן מבואר בראשון לציון לבעל האוה"ח על השו"ע שם וחדרי דעה שם ס"ח).

ויש להוסיף דגם במה שהוא עצמו אינו יוצא במצוה מחמת אביו אפשר דגם מחמת זה גופא אפשר דאם אינו יכול לומר לו בלשון כבוד צריך לומר לו באופן המועיל עכ"פ באופן שאין ביזיון (דאם יש ביזיון אין בן נעשה שליח וכו' כדלהלן, ועי' קוה"ע על יבמות סי' יז סק"א וסק"ב ובתשובה אחרת שהרחבתי לענין אם מותר לבן לענות אמן על ברכת הגומל של אביו), דהרי כולכם חייבים בכבודי (ומ"מ אם משום הא יתכן שהיה מחוייב לילך לביכהנ"ס אחר כדי לצאת אבל למעשה אינו שייך דהרי כל הקהל אינם יוצאים יד"ח וגם האב עצמו מחוייב לקרוא להם כדין).

וכעי"ז איתא בספר חסידים להעיר אביו לבהכנ"ס (והיינו אם יעבור זמן תפילה, ערוה"ש סי' רמ ס"מ, ועי' להלן לענין מסקנתו למעשה).

ולכן באופן שאין הקהל יוצאין יד"ח צריך לתקן את אביו ואם אינו יכול לתקן בלשון כבוד דוקא צריך לתקן באופן המועיל (ולפמש"כ לכל נעשה שליח וכו' אפשר שכאן יצטרך להוכיחו על ידי אחר, ועי' לקמן גדר ההוכחה בזה), אבל גם באופן שיוצאין הקהל ידי חובה אם הוא אופן שמדינא צריך לחזור כל שעוסק בקריאה לכאורה צריך לתקנו דהרי חיובא רמיא על אביו עכשיו לחזור ולתקן אע"פ שאם יסיים הקריאה לא יהיה חיוב עליו.

ויש להוסיף דאם יש אחר שיכול לתקן את אביו יש לעשות על ידי אחר (וכדין רפואה באביו דיש חילוק בין איכא אחר לליכא אחר עי' ברמ"א וערך לחם סי' רמא ועי' בערה"ש שם דהמנהג להעיר את אביו כשהיה שמח להתעורר הוא ע"י אחר ומשמע שם דגם להעיר לבהכנ"ס כשיעבור זמן תפילה עי"ש דקאי גם על זה).

אבל באופן שהקהל יוצאין יד"ח וא"צ להחזירו אלא רק לגעור בו אמנם לכתחילה אם האב רואה שטעה מתקן עצמו (כמו שהורה הגריש"א והרחבתי בתשובה אחרת) אבל אין לבן להוכיחו על זה מאחר שאין הבן הבן נעשה שליח לרדוף את אביו אפי' בשליחות ב"ד כמ"ש בסנהדרין פה ע"א ויו"ד סי' רמא ס"ד, ומה שצריך לגעור בו (כמ"ש הרמ"א באו"ח סי' קמב שם) אין זה מתפקידו של הבן אלא רק לומר אחר קריאה"ת אבא וכו' כדלעיל מלשון השו"ע.

ואולם יש לציין דיש מהפוסקים שסברו (עי' בהגר"א סי' רמ ס"ב סק"ג) דבד"ת יכול לחלוק על אביו שלא בפניו (ואולם עי' ש"ך שם סק"ב שהחמיר אפי' שלא בפניו), אבל כשאינו חולק עליו אלא מתקנו בפניו בזה אסור גם להגר"א ואפי' בדברי תורה כדמוכח בדבריו שם.

(ולגוף דברי הש"ך שם נראה דלמד דאם אינו מזכיר את אביו אלא אומר סתם דעתו אין עובר בזה איסור דאל"כ תקשי קושיית הגר"א, ומ"מ בענייננו אין היתר זה, וע' בהרחבה בשיטות ובפרטי הדינים בזה בזה במשפטי השלום לאאמו"ר שליט"א פכ"א

ס"י ובהערות).

יש לציין דבזמנינו יש מקומות שאין גוערין בבעל קורא כ"כ אע"פ שמבואר ברמ"א שבכל טעות יש לגעור אפי' בטעות של נגינה, וכנראה מחזיקין עצמנו למקום שאין שם בקיאים ששם קורין אפי' כשיש טעות ועכ"פ כשאין משתנה הענין לפ"ז (עי' שו"ע או"ח סי' קמב ס"ב ובמשנ"ב שם) ובפרט שיש קצת טעם בדבר שנוצר המצב כן ואכה"מ.

אולם מדינא אינו ראהי שלא להקפיד בקריאה"ת דהרי גם האידנא בהרבה מקומות עדיין מצויין קוראים שיכולין לדקדק כמו שצריך מעיקר הדין, ואולי יש ללמד עליהם זכות דמאחר שמצוי לעתים שאין בנמצא בקהל קורא שידע לדקדק ובפרט במקומות שאין מניינים קבועים ומתפללים קבועים אלא מזדמנים בכל שעה מתפללים ומתחלפים זה אחר זה, לכך קורין לכתחילה גם מי שאין יודע לדקדק מאחר שאין ידוע בכל זמן אם יש בנמצא בעל קורא מדקדק או לא, ועוד יש ללמד עליהם זכות דאפשר שסוברים דקורא שטועה הרבה בנגינה אין מחוייבין לגעור בו בכל נגינה שטועה בה אלא סגי באופן כללי לומר לו שידקדק בנגינה ואולי סגי בזה מה שמתקנו פ"א בנגינה או שבא לסייעו בנגינה פ"א או מעת לעת ומראה בזה שלא ישנה עוד בנגינה (ויל"ע אם יש כאן גדרי תוכחה או דהוא רק משום כבוד ציבור וכח הציבור, וגם בגדרי תוכחה עצמם יש כמה אופנים ודעות ועי' רמ"א ומשנ"ב בהל' יו"כ), ויתכן להוסיף עוד דאחר שהוכיחו וממשיך לשנות בנגינה אחר כך אין תקנה לו דהרי אנוס הוא שאינו יודע הנגינה, והרי להחזירו בקריאתו אינו חיוב וכנ"ל, ממילא הדר דינא.

ויש להוסיף עוד דגם ברמ"א לא כתב שמעבירין אותו מחמת זה אלא שגוערין בו ולענין להעביר יש לדון דשמא כבוד הבריות דוחה (עי' ברכות כ ועוד), ועי' בסל' נה דהאידנא אין מעבירין ש"ץ אלא אם נמצא בו פסול ועי"ש במשנ"ב דגם בלא היה

קולו ערב, וצ"ע למעשה בכ"ז.

השלמה לנידון על להעיר לבעל קורא אביו

נתבאר בפנים התשובה כמה צדדים ליישב המנהג האידנא שאין גוערין בבעל קורא בכל פעם שטועה בנגינה כדברי הרמ"א בס' קמב, ושוב מצאתי באשל אברהם מבוטשאטש שכתב עוד כמה צדדים בזה עי"ש (דבריו מחולקים שם בב' מקומות בסימן הנזכר שלא בסמיכות זל"ז).

